

PRODUCTAANSPRAKELIJKHEID

Kroniek

E.H. Hondius

1 INLEIDING

Allereerst gaat onze aandacht uit naar het zogenoemde Groenboek Productaansprakelijkheid. Zal dit de komende jaren tot ingrijpende wijzigingen in het regime van de productaansprakelijkheid leiden (par. 2)? Het Europese Hof begint zich – eindelijk – te ontwikkelen tot hofleverancier van arresten over productaansprakelijkheid (par. 3). Ook in de lidstaten komt een bescheiden stroom aan rechtspraak tot ontwikkeling (par. 4). Tabak (par. 5) en asbest (par. 6) blijken twee rijke bronnen van (product)aansprakelijkheid.

2 EUROPEES GROENBOEK

In de vorige kroniek (p. 31) kon ik melding maken van het Groenboek 'Wettelijke aansprakelijkheid voor producten met gebreken' (COM (1999) 396 def.). In de verslagperiode verscheen een overzicht van de reacties op dit Groenboek. Het wachten is thans op voorstellen van de Europese Commissie.¹

3 EUROPEES GERECHTSHOF

We hebben er jaren op moeten wachten. Maar nu begint eindelijk de rechtspraak over productaansprakelijkheid op gang te komen. Op 10 mei 2001 wees het Europese Hof van Justitie een arrest in de Veedfald-zaak. Een ziekenhuis had bij het doorspoelen van een nier een ondeugdelijke infusievloeistof gebruikt. De patiënt voor wie de nier bestemd was, eiste schadevergoeding. De zaak wierp enige interessante vragen op: Is de vloeistof 'in het verkeer gebracht' in de zin van de richtlijn? Hebben de activiteiten van het ziekenhuis een economisch doel? Is sprake van materiële of immateriële schade? Op de eerste twee vragen geeft

---

1 Zie daarover G.I. Arnokouros, 'Product safety and product liability in Europe: A time for revision', TvC 2001, p. 10-15.

het Hof een bevestigend antwoord. Het arrest is in de binnen- en buitenlandse literatuur door velen becommentarieerd.²

Op 25 april 2002 wees het Hof wederom een drietal arresten over de richtlijn productaansprakelijkheid. Eén zaak, C-183/00, heeft betrekking op een prejudiciële uitspraak over art. 13 van de richtlijn. Maria González Sánchez stelde schade te hebben geleden doordat zij bij een bloedtransfusie besmet was geraakt met hepatitis-C. Zij stelde dat zij de keuze had tussen de Spaanse implementatie van de richtlijn productaansprakelijkheid en de voordien vigerende wetgeving, welke krachtens art. 13 van kracht zou zijn gebleven. Over de verhouding tussen beide regelingen overweegt het Europese Hof: ‘ (...) dat art. 13 van de richtlijn aldus moet worden uitgelegd, dat de rechten die de wetgeving van een lidstaat aan slachtoffers van door gebrekkige producten veroorzaakte schade verleent krachtens een algemene aansprakelijkheidsregeling die op dezelfde grondslag berust als de door de richtlijn ingevoerde regeling, beperkt of geringer kunnen zijn ingeval de omzetting van de richtlijn in het interne recht van de betrokken staat.’

De beide andere zaken betroffen inbreukprocedures tegen Frankrijk en Griekenland. In zaak C-52/00 bepaalde het Hof dat Frankrijk de richtlijn onjuist heeft geïmplementeerd door (a) geen franchise van 500 euro te hanteren, (b) te bepalen dat de distributeur onder dezelfde voorwaarden als de producent aansprakelijk is en (c) vast te leggen dat de producent zich slechts met een beroep op het ontwikkelingsrisico kan verweren indien hij aantoonde dat hij de nodige maatregelen heeft genomen om de schadelijke gevolgen te voorkomen. Ook in zaak C-154/00 tegen Griekenland bepaalde het Hof dat een lidstaat de franchise van 500 euro in zijn wetgeving dient op te nemen.

4 BLOEDPRODUCTEN

Ook in de meeste lidstaten – Duitsland is een uitzondering – is rechtspraak over productaansprakelijkheid niet zo dik gezaaid. Hier lijkt zich eveneens een kentering aan te dienen. In Engeland deed de *Queen's Bench Division* uitspraak in de zaak *A and Others v The National Blood Authority*.³ Het arrest betreft de aansprakelijkheid van de *National Blood Authority* – vóór april 1993 de lokale *Health Authorities* – tegenover 114 patiënten die bij bloedtransfusies besmet bloed hebben ontvangen. De oorzaak van de besmetting lag bij de donor en niet

---

2 HvJEG 10 mei 2001, NTBR 2001, p. 474 (L. Dommering-van Rongen); Verkeersrecht 2001, 111 (C.C. van Dam).

3 *A and Others v The National Blood Authority*, [2001] 3 All ER 289, waarover Geraint Howells & Mark Mildred, ‘Infected Blood: Defect and Discoverability/A First Exposition of the EC Product Liability Directive’, *Modern Law Review* 2002, p. 95-106.

bij een fout van het ziekenhuis. In het arrest wordt de aansprakelijkheid ruimer getrokken dan tot dan werd geleerd. Howells heeft dit eerder verdedigd, maar is niettemin ontevreden met de uitkomst: 'The decision whilst appearing to be pro-claimant may not in fact be so, given the possible escape route provided by giving adequate warnings and the presence of other publicity concerns.' (Pagina 105.) Anders dan Howells vind ik dit een prachtige uitspraak, een schoolvoorbeeld van productaansprakelijkheid en tevens van een collectieve actie. Voorts is het een prachtige exercitie in een verwerking van de rechtsgeleerde literatuur en in rechtsvergelijking. Tot voor kort werden Britse auteurs slechts in rechterlijke uitspraken geciteerd op voorwaarde dat ze minstens een eeuw dood waren. Deze uitspraak toont aan dat dit verleden tijd is. Clark, Dahl (Denemarken), Griffith, Henderson (VS), Hodges, Howells, Von Marschall (Duitsland), Newdick, Rolland (Duitsland), Stapleton, Stoppa (Italië), Taschner (Duitsland), Von Westphalen (Duitsland) en Whittaker zijn enkele schrijvers die de rechter citeert. Ook de wijze waarop de rechter aan rechtsvergelijking doet, is prijzenswaardig. Amerikaanse, Australische, Belgische, Deense, Duitse, Franse, Nederlandse, Portugese, Spaanse en Zweedse literatuur en rechtspraak komen uitvoerig aan bod. Voorts valt te prijzen dat de rechter niet uitsluitend de Engelse taalversie van de richtlijn hanteert: '(...) that some guidance can be obtained from other languages in which the directive was published, all of which are of equal weight.' (Overweging 15.)

Dit alles gezegd zijnde, komt de rechter tot een verwerping van het Amerikaanse onderscheid tussen constructiefouten en ontwerpfouten, en dus ook van het Duitse standaardarrest *Mineralwasserflasche II*. Tevens rekent hij af met de leer van het verlies van een kans. Ook indien men het niet in alle opzichten met de rechter eens zal zijn, moet worden geconcludeerd dat hier sprake is van een standaardarrest.

5 TABAK

We hebben het in de krant kunnen lezen. De grote vijf van de tabaksindustrie zijn door een Amerikaanse jury in de staat Florida veroordeeld tot het betalen van een astronomisch bedrag aan schadevergoeding. Dat geschiedt ten gunste van enige honderdduizenden rokers of ex-rokers. In het april- en het juni-nummer 1999 van *Ars Aequi* hebben we van de voorgeschiedenis kennis kunnen nemen. Maar terwijl de uitspraken van jury's steeds de krantenkoppen halen, is dit niet altijd het geval met de appel-uitspraken waarin de hoge toewijzingen vaak met enige nullen worden teruggebracht. Ook een Franse zaak haalde de voorpagina's.⁴

---

4 Zie A.L.M. Keirse & P.A.J. van den Berg, Waar rook is, is vuur/Franse lessen inzake aansprakelijkheid en eigen schuld bij schade als gevolg van het roken, NJB 2002, p. 1652-1661.

Minder aandacht in de wereldpers kreeg een beschikking van 25 april 2000 van de Rechtbank Assen in een zaak van twee ex(?)-rokers tegen Theodorus Niemeijer bv. Het ging in deze zaak om het bevelen van een voorlopig getuigenverhoor. Een van de stellingen van verzoekers was dat zij reeds als minderjarigen – in een ver verleden – tot het roken van Drum shagtabak waren gekomen. De rechtbank achtte dit punt verjaard. Een van de verzoekers bleek al meer dan 30 jaar geleden meerderjarig te zijn geworden. Voor de andere (vrouwelijke) verzoeker gold dat zij weliswaar minder dan 30, maar wel meer dan 20 jaar vóór het aansprakelijk stellen van de shagkweker meerderjarig was geworden. De rechtbank stelt vast dat de termijn van 20 jaar van art. 3:310 lid 1 BW is verstreken. Uitdrukkelijk wijst de rechtbank af dat hier de 30-jarige verjaringstermijn van art. 3:310 lid 2 BW moet worden toegepast. De rechtbank is namelijk van oordeel: ‘(...) dat tabak geen stof is die een bijzonder gevaar voor personen of zaken oplevert in de zin van artikel 6:175 BW. Dat personen bij langdurige blootstelling aan bepaalde concentraties van tabaksrook daar op den duur ernstige gevolgen van kunnen ondervinden, is onvoldoende om tabak als een dergelijke stof aan te merken (vgl. MvA 21 202 nr. 6, pagina 25).’

6 ASBEST

In het jaar 2000 vond te Utrecht een symposium plaats over de verjaringsproblemen bij asbestose-schade. Een jaar later konden de resultaten van het symposium worden gepubliceerd.⁵

PRODUCT LIABILITY

The EC Court of Justice has finally delivered a number of decisions in product liability cases. Of major interest is the *Veedfald* case, in which the Court, among other things, had to decide when a product has been brought into circulation. A British case addresses the problem of transfusions using infected blood. Tobacco and asbestos are also areas where product liability may arise.

---

5 E.H. Hondius, J.M. Huysman-Hartkamp & P.A. Kottenhagen-Edzes (red.), *Verjaring van asbestclaims* (Antwerpen/Groningen 2001), p. 1-8.